

"ויתכלדו"

על משפחתי
לביית אבות

בעקבות מצות סיפור יציאת מצרים – ולמען
תספר באזני "בנך ובן בנך" / מאמר שני

לחקר היוחסין בישראל

נפתלי אהרן וקשטיין

ציור מיוחס לגאון הקדוש מהר"ל צינץ זי"ע - הכותב על
עצמו שהוא נצר משרשיו של הרבי ר' יהונתן אייבשיץ - בעוד
שהוא היה דודו ולא זקינו

רבי משה האפשטיין מווישניאוויראדוויל – מחבר הספר
"סגולת משה" – המכיל מראי מקומות וביאורים על ספרו
של בעל ה"אור החיים" הקדוש זי"ע על התורה, שנדפס
בשנת תרנ"ז.

גם כאן, כמו שראינו בדוגמאות הרבות שבמאמר הקודם,
אין לנו את שמות אבותיו של הגאון הלזה, "בן אחר בן", כי
אם ששה דורות בלבד. והם:

א) המחבר – רבי משה האפשטיין מווישניאוויראדוויל בעל
ה"סגולת משה" על ה"אור החיים" הקדוש.

ב) אביו – רבי נפתלי הירץ האפשטיין.

ג) בן רבי נחמיה [האפשטיין].

ד) בן רבי גדליה משה [האפשטיין] מצפת.

ה) בן רבי נפתלי הירץ [האפשטיין].

ו) בן רבי עקיבא [האפשטיין].

[הנחנו אצל אבותיו את שם המשפחה "האפשטיין" בתוך
סוגריים, מאחר שאין לנו מידע לעת עתה באיזה דור התחילו
אבותיו לשאת את שם המשפחה הנ"ל].

● ● ●

בחיבוריו, מזכיר בעל ה"סגולת משה" גם את שמות
אבותיו מצד אמו, אך שם הוא מציין שששה דורות בלבד –
"בן אחר בן". והם:

א) זקינו – אבי אמו – רבי שלמה.

ב) בן רבי לייב.

ג) בן רבי יואל חסיד מוואטשוב.

על רבי יואל חסיד מציין המחבר שהוא היה מנכדיו של
הגאון הב"ח זי"ע, אך הוא אינו מפרט את יחסו למעלה
בקודש עד הב"ח.

פתח דברנו יאיר בלשון חסידים – ה"ה הגאון החסיד רבי
דוד לאנגראק מוויזניצקא זצ"ל – בחיבורו "זכרון דוד",
כאשר מדבר שם ממעלות היוחסין, ובחדא מחתא גם נזכר שם
מן הדברים הנוגעים לענינא דיומא – ימי ספירת העומר. ה"ל
שם במאמרו "תועלת היחוס" אות ו' – שהעלה בראש מגילת
היוחסין שצייר לספרו הנ"ל – בשם "חבל הכסף":

"מי שהוא נכד מ'פוסק' מפורסם, ובעל מחדש הלכות,
צריך תמיד להפוך בזכות אבותיו, וכדאמרינן במסכת שבת
[דף נ"ו ע"א] 'רבי דאני מדוד' – מהפך בזכותיה דדוד'. וגם
נראה שיש לו לחוש להוראתו, אף שיש חולקים. וכן מבואר
במהרי"ל ב'סדר ברכת העומר', שהשיב על דין 'שכח לספור
בלילה וביום שלאחריו גם כן', שבכזה – פוסק ה'אור זרוע'
– לספור בשאר לילות בלי ברכה, ושאר רבותינו כתבו
שיכרך. ואף על פי שההכרעה היא – לברך, כשאר רבותינו
– שהם הרבים, אף על פי כן הורה להשואל לפסוק כה'אור
זרוע', כדי לקיים מאמר ה'אור זרוע', שהיה השואל מתייחס
אחריו, ונקרא גם כן 'רבי יצחק אור זרוע' – על שם שהיה
נכד ה'אור זרוע'. וכן כתב בסוף תשובות מהר"י מיניץ,
שמהר"י זי"ל הלך בפסקיו אחר מהר"ם מרוטנבורג, שהיה
ממשפחתו". עכ"ל.

[אגב. ראיתי בספר הנפלא "מגדים חדשים" – מאת
הגר"ד וייס שליט"א – על מסכת שבת, בסוגיא הנ"ל, מה
שהעתיק שם מדברי המפרשים שנתחבטו בלשון "מהפך" –
הנזכר למעלה. ונכון העיר שם בבאיור משלו. ולענ"ד נראה,
שהוא מלשון "הפך בה והפך בה דכולא בה", על שם העיון
החוזר והמעמיק, הנקרא בלשון "מהפך". נא"ו].

● ● ●

כמעשנו במאמר הראשון בסדרה זו [המכילה את שלושת
הפרקים הראשונים], כך מעשנו גם עתה – במאמר השני
בסדרה, כאשר הצבנו לנו כיריעות אלו מטרות אחת בלבד,
לעקוב ולבדוק כמה דורות ידוע לנו ביחוסיהם של גדולי
ישראל לדורותיהם, בשושלת הישירה שלהם – "בן אחר
בן" בלבד – למעלה בקודש. וזה החלי בעהש"ת:

פרק רביעי

אבות ובנים בכתבי רבותינו גדולי הדורות – המשך

א

בעל "סגולת משה" על ה"אור החיים" הקדוש זי"ע ויחוסו

נפתח ביחוסו של אחד המחברים הבלתי מפורסמים כל כך
בשמו ובתולדותיו, אם כי ספרו נפוץ מאוד, ה"ה הרב החסיד

מצבת קבורתו של בעל סגולת משה על אור
החיים הקדוש - יחוסו בספרו שערי ציון

למשלוח תגובות, הארות והערות, בירו-
רים, "מגילות יוחסין", וכיוצא בזה, על פי
הכתובת דלהלן. לא נוכל להתייחס למכתבים
הנשלחים ללא שם מלא, ומספר טלפון.

המאגר העולמי לחקר היוחסין
רבי ינאי 56/12 רובע ז' אשדוד
פקס: 076-5104905
דוא"ר: 0765104905@bezeqint.net

ספרי היוחסין – עד כמה?

● ● ●

מאחר שסיפור תולדותיו של בעל ה"סגולת משה" כמעט ואינו ידוע, נציב כאן יד ושם לשמו ולפועלו הגדול, בתמצית ובקצרה, לתועלת המעיינים בחיבורו הנ"ל. למרבה הפלא, בעת שערכנו את כתיבת המאמר, בראשית השבוע, נוכחנו בסיעתא דשמיא מיוחדת בסימנא מילתא, שלמחרת הכתיבה חל יום פטירתו של הרב הנ"ל.

היה זה כאשר השגנו תצלום של מצבת קבורתו, ועליה כתוב לאמר: פ"נ איש תם וישר, ירא אלקים וסר מרע, מופת הדור, האיר עיני חכמים בתורתו, בעהמ"ח ספר 'סגולת משה', ה"ה היקר והנעלה הרב ר' משה ב"ר נפתלי הערין, נפטר בשיבה טובה בן ע"ח שנים, ב' אייר, שנת תרנ"ן, ת"צ/ב"ה". ע"כ.

את עיקר תולדותיו לקחנו מרשימה שקיבלנו בעבר מאת הגה"ח רבי אהרן שפירא שליט"א רב דפרס כ"ץ, מתוך ספר "גיבוריו של שלמה" – הנמצא בשלבי עריכה – על פרשני רש"י ומחבריהם, ובתוספת נופך בס"ד. רשימתו נסוב על חיבור נוסף של בעל "סגולת משה", חיבור פחות מפורסם, אשר בשם "שערי ציון" יכונה, וכדלהלן.

הגאון רבי משה האפשטיין מווישנאוויץ בעל ה"סגולת משה" על ה"אור החיים" הק', נולד בשנת תרי"ב, [וכפי שנודע לנו ע"פ נוסח המצבה דלעיל], למשפחת אבותיו המנויים למעלה בשמותיהם לדורותיהם, מצד אביו ומצד אמו.

"הרב המופלא השגון ובק"ר משה" – [כמו שמתארו הגאון רבי יצחק שמעלקים אב"ד דק"ק לבוב בעל ה"בית יצחק" בהסכמתו לספרו "סגולת משה" שהדפיס בשנת תרנ"ז] – כותב על סבו של אביו – רבי גדליה משה – בשער הספר "שערי ציון", כאשר הוא מזכיר את שושלת יחוס אבותיו: "אשר במסירת נפש נסע לארץ הקדושה ואוה לאמושב לו בעיר צפת ושם מנוחתו כבוד".

ועל סב אמו – ה"ה רבי יואל חסיד מולאטשוב – הנוכר למעלה, מספר המחבר: "אשר התפלל בחורף בבית הכנסת הגדול, ובכל זאת נטפו ממנו נחלי זיעה מהתלהבות התפילה".

● ● ●

רבי משה נולד ככל הנראה בעיר ווישנאוויץ, אולם לאחר מכן התגורר בעיר ראדוויל, וכפי שהוא חותם על שער ספרו "סגולת משה" כך: "משה ב"ר נפתלי הירין האפשטיין מווישנאוויץ במחוז קרעמניץ, ואוה לאמושב לו בעיר ראדוויל על גבול רוסיא".

את חיבורו הראשון, ה"ה "סגולת משה", המכיל מראי מקומות והערות קצרות ומעילות וביאורים קצרים לפירוש ה"אור החיים" הקדוש, הדפיס [שנית] בברדיטשוב בשנת תרנ"ז, וכאשר עבר לארצות הברית, הדפיס בבאסטאטן [עיר מגוריו] בשנת תרפ"ה את ספרו השני: "שערי ציון" – על פירוש רש"י לתורה.

כעין מעשהו בספרו הראשון – "סגולת משה" לפירוש ה"אור החיים" הקדוש, כך מעשהו בשני – בספרו "שערי ציון" – הכולל מראי מקומות לפירוש רש"י על התורה, ותיקונים רבים לציונים שנדפסו במרוצת השנים על ידי המדפיסים בתוך פירוש רש"י, "יען שנפלו הרבה טעותים על ידי ריבוי הדפוסים". ספר זה נדפס ככל הנראה רק על חומש בראשית.

ב

ברכתו של בעל ה"סגולת משה" להוגים בחיבורו

ומענין לענין באותו ענין. בספרו "סגולת משה", בסוף חומש בראשית, צירף המחבר שיר מיוחד תחת הכותרת "קול אור החיים", ובו הוא מברך ומעתיר בעד ההוגים והמעיינים בספרו של ה"אור החיים" הק' זי"ע עם ספר "סגולת משה", שיזכה לעושר ולאריכות ימים ושנים.

● ● ●

וכאן המקום לציין, אשר הלשון "מבאר אנכי תורה הקדושה...", גרם לרבים וטובים לייחס את השיר הלזה לבעל ה"אור החיים" הקדוש עצמו, אולם כאמור שיר זה אינו אלא לבעל ה"סגולת משה", אשר אף רמז את שמו בראשי החרוזים: מיבאר, ש'קיבל, ד'גבר.

וזה לשון המחבר – רבי משה דופשטיין – שם: שיר / קול אור החיים! / מיבאר אנכי תורה הקדושה / ש'קיבל / מסיני רבינו משה / ד'גבר! בי תחדד עשתונותיך /

הרבי ר' יehonatan אייבישיץ - מכה את המהר"ם שף ראש משפחת אמי' - למרות שהיה רק קרובו ולא זקינו - תואר פניו הקדושים

בפירושי שום תשום בינותיך / במראה מקומות תן עינים / ויאורו דברי באור החיים / אז תושע מאלקי שמים / ברוב עושר ושנות חיים / ברכות יחולו על ראשך / כאשר תאוו גם נפשך. / מאת המהבר. [ע"כ].

את ברכתו הוא מייעד לכל מי שילמד בספרו של ה"אור החיים" הקדוש, שהוא תורת אמת שכבר ניתנה למשה בסיני, ובנוסף לזה גם יעיין במאמרי חז"ל המובאים בדברי קדשו של ה"אור החיים", על פי מראי המקומות שהוא מציין אותם בספרו "סגולת משה", או אז יושע מן השמים, ויבורך בעושר ובאריכות ימים ושנים.

● ● ●

והנה, לאחר מכן, מוסיף המחבר וכותב בזה הלשון: כתיב בחומש ווינעצא, בסוף הקדמת ה"אור החיים", ותשלם מלאכת שמים זו, בחודש אב הרחמן, ביום שקבעו ישראל יום טוב, יום גמר עצי המערכה, שנת אש"ר לו אור בציון אשר אני ע"ה שמה. עבד ה'. עבד תורה. עבד ישראל. (ונשמט בדפוסים לזה הבאתיו). חיים בן לא"א החכם השלם כמוהר"ר משה ק' עמר ול"ה. עד כאן ציטוט מדויק מהספר.

והנה, המילים שהוסיף שם המחבר בתוך סוגריים: ונשמט בדפוסים לזה הבאתיו, גרמו אף הם – בנוסף למה שזכר למעלה – לרבים וטובים לחשוב שהשיר הוא מאת בעל ה"אור החיים" הקדוש עצמו, ושהוא נשמט מן הדפוסים הראשונים.

ואכן, בין שבחי ה"אור החיים" הק' וספרו, שנדפסו מיד לאחר הדפסת ספרו ה"סגולת משה", מצאנו רבים וטובים שהעתיקו גם את השיר הנ"ל, כאשר בראשו נכתב:

שער הספר הק' "אור החיים" דפוס ראשון - אשר כידוע נכתב שם בטעות "ספר ארחות חיים" - וגם שם לא נדפס השיר המופיע לראשונה בספר "סגולת משה" - וכמבואר בגוף המאמר

"בהשלימו את ספרו, כתב ה"אור החיים" שיר קטן אחד, שנדפס בדפוסים מאוחרים". ע"כ.

כמובן, שבמהדורה הראשונה של ה"אור החיים" הק' אין כלל שיר שכזה, והשיר הנפלא לא נשמט רק מן המהדורות האחרונות, כי אם גם מן המהדורה הראשונה שנדפסה על ידי המחבר הק' עצמו... וכבר שם נעלם זכרו של השיר המיוחד הלזה...

ניתן לבדוק את הדברים בצילום של הדפוס הראשון, הנפוץ – והמצוי באוצרות הספרים, ולהיווכח שלא נמצא שם כל זכר לשיר זה. [ואגב, בשער הספר דפוס ראשון נכתב: ספר "ארחות חיים", במקום "אור החיים". כך נדפס בשער המהדורה הראשונה, ותוקן בעותקים מסויימים ע"י הדבקה, ראה ברשימה הביבליוגרפית שב"בית הספרים הלאומי"].

ככל הנראה, אחד המעיינים בספר "סגולת משה", ראה בשעתו את השיר, ובאותו הדף הוא גם ראה את הקטע הבא לאחריו, שבו מעתיק המחבר קטע קטן שנשמט בספר "אור החיים" הק' דפוס ראשון. אלא שהלה, בחפזו, הבין בשגגה שגם ה"שיר" הוא מפרי עטו של ה"אור החיים" הק'... ואף הוא נשמט...

הטעות הזו נכנסה בשוגג גם לספרו הנפלא של יהודי יקר, בר אוריין ובר אבהן, וספרא רבא משכמו ומעלה, ה"ה הגאון רבי ראובן מרגליות זצ"ל, מחברם של ספרים רבים ומיוחדים, ומן המפורסמים שבהם הוא ספרו "מרגליות חיים" על מסכת סנהדרין, ועוד רבים וטובים. ובחיבורו על ה"אור החיים" הק' העתיק גם את המידע השגוי הלזה.

● ● ●

בדורנו, דור של "אמוני עם סגולה", שבו כל מצוה נמדת בסגוליותה, מצוה רבה "להוציא את הסגולה", וחשוב ביותר לפרסם את ברכתו של ה"סגולת משה" ללומדים והוגים בספרו שייושעו "ברוב עושר ושנות חיים", כאשר יש לה על מה לחול ולסמוך, שכן, מעין הבטחות וסגולות אלו, אכן מקובל בפי רבים מצדיקי הדורות שעברו, ככל מיני ברכות וישועות שונות להוגים בספרו של ה"אור החיים" הק' – זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

ג

משפחת הגרא"מ רבינוביץ מבני ברק והיהודי הקדוש זי"ע

נעבור למשפחת הגאון החסיד רבי אריה מרדכי רבינוביץ – רב אב"ד דבני ברק, אודותיו ואודות יחוסו מצד אמו הרחבנו בעבר. גם כאן, אין לנו את שמות אבותיו "בן אחר בן" כי אם שבעה דורות בלבד. והם:

א] הגאון רבי אריה מרדכי רבינוביץ – רב אב"ד דבני ברק.

ב] בן הגאון רבי יעקב אהרן רבינוביץ – אב"ד דק"ק אוסטראווא.

ג] בן הרה"ק רבי אריה מרדכי רבינוביץ – אדמו"ר מפוריטוב בעיה"ק ירושלים.

ד] בן הרה"ק רבי יהושע אשר רבינוביץ – אדמו"ר מפוריטוב זי"ע.

ה] בן הרה"ק רבי יעקב יצחק רבינוביץ – "דיהודי הקדוש" מפשיפחא.

ו] ושם אביו – הגאון רבי אשר – אב"ד ומ"מ בק"ק פשענבורן.

ז] בן הגאון רבי אלחנן – אב"ד דק"ק פולטוסק וק"ק גריצא.

את יחוסו של היהודי הקדוש מפשיפחא זי"ע, כבר הזכרנו לעיל – במאמר הקודם – בפרק שלישי, אות ד'. ושם, רשמנו דור נוסף אחר ר' אלחנן הנ"ל, ה"ה: בן רבי יעקב חנוך מלובלין. ברם, נכון העירו רבים וטובים, שלכאורה, גם מקורו של שם זה אינו כי אם המגילה הבדויה שהזכרנו במאמר הנ"ל. ואכן, לעת עתה לא מצאנו לו עדיין מקור נאמן בכתובים.

● ● ●

בספר "מאיר עיני הגולה" אות ע"ג, מצאנו דברים נפלאים בשם היהודי הקדוש זי"ע: "שציוה ליוצאי חלציו, שלא יתפארו בזה שהם מזרעו, אך בעת שישתדכו עם זרעם, אז יוכלו להתפאר בו, בשלושה דברים אלו. א', שמיום עמדו על דעתו לא העביר מנגד עיניו שם הוי' ב"ה, ב', שהיה ראוי לומר נבואה בכה אמר ה' אך שדורו אינו

תוספת לגליון המודיע ה' באייר תשע"ו – כ"ט

"ויתילדו"

ראוי לכך. ג', שבכת לימוד השיעור שלו היה יכול לבטל גזר דין של שבעים שנה". ע"כ.

הרה"ק רבי יעקב יצחק רבינוביץ – ה"יהודי הקדוש" מפשיסחא זי"ע, נולד בסביבות שנת תקכ"ו, לאביו הגאון רבי אשר אב"ד דק"ק גראדויסק ופשענבורג – שנפטר ביום ג' בשבט שנת תקנ"ח. קיבל תורה מרבותיו הגאונים הק' – רבי אריה לייבוש היילפערין אב"ד דק"ק סאכאטשוב – בעל חידושי מהר"א, ורבי דוד מעביל אב"ד דק"ק ליסא.

הצטרף לחסידות בהשפעת הרה"ק רבי משה יהודה לייב מפאסאב זי"ע, ונסע גם אל הרה"ק רבי אברהם יהושע הנשיא בעל ה"אורה ישראל" מאפאטא זי"ע, ובהשפעת הרה"ק רבי דוד מליצ'וב זי"ע נסע אל הרה"ק החוזה מליובלין זי"ע, והיה לאחד מגדולי תלמידיו. מני אז ואילך היה מכונה בפי כל: "איש יהודי", או: "היהודי", וכן: "היהודי מפשיסחא". וזאת, בכדי שלא לקרותו בשם רבו. אולם צדיקי עולם השגיבו עליו תואר וכינוי זה, אשר בו נשתקפה אכן גודל מדרגתו הקדושה.

כשהתיישב בפשיסחא, נהרו אליו אלפי חסידים. הנהיג שיטה של חריפות והבנה. נפטר ביום י"ט לחודש תשרי – חול המועד סוכות – שנת תקע"ד. מדברי תורתו נלקטו בספרים: "תפארת היהודי", "נפלאות היהודי", "כתר היהודי", "תורת היהודי", "כתבי קודש", ספר "רבי יעקב יצחק מפשיסחא", ועוד.

אמרו עליו: "הוא שכולת הזהב שהקש המון והגרעין הוא זהב טהור" – הרה"ק הרבי ר' בונים מפשיסחא זי"ע. "תפארת היהודי" את י"ג. ועוד: "אפילו הדיבור על קדושת ה"יהודי" מסוגל להכניס יראת שמים בלב האדם... כמו שרבי עקיבא היה עליו בין התנאים כך היה היהודי הקדוש עליו בין הצדיקים" – הרה"ק רבי יצחק מאיר מגור זי"ע. "מאיר עיני הגולה" את ע"ג.

● ● ●

ושם זוגתו הרבנית – מ' פייגא ע"ה, בת רבי יעקב קאפא"ל "בייגל בעקער" מאפאטא, דהיינו: "אופה כעכים". ושם חמותו – מ' גאלדא ע"ה, שהיתה מסורה לו ביותר לחתנה הקדוש מפשיסחא. יש מוסרים שהוא היה מן הדמויות הנסתרות באפאטא. בזיווג השני, נשא היהודי הקדוש את אחות אשתו הראשונה – הרבנית מ' שיינדל פריידא ע"ה.

● ● ●

ואלו דברי נכדו – רבי שמואל זיינוויל רבינוביץ מפשיסחא, בנו של הגה"ק רבי יעקב אהרן רבינוביץ אב"ד דק"ק אסמראווע. כבר נשמע בין החיים ונתפרסם בכל העולם עוצם חריפתו והדר גאונו אשר מעומק חריפתו לא יכלו לעמוד על סוף דעתו הקדושה והעמוקה.

אבותינו סיפרו לנו כי כל תלמיד שבא לישיבתו הקדושה ללמוד היה בוחן אותו מאד וכשמצאו שראשו חזק הן ממה שלא היה ישן ולא אכל, אז קיבלו להשיבה, ובעת שלמדו שיעור עיון היו כורכים את ראשם להבין את דבריו דברי אלקים חיים, ובסבת גודל החריפות לא נכתבו דבריו הקדושים כהוויתם מפני שהתלמידים בימיו לא יכלו לירד לסוף דעתו מרוב חריפות ועמקות.

נודע כי המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע היה חלוש ומוטל רוב ימיו במטה, וכשהיו באים אליו תלמידי היהודי הקדוש זי"ע והגידו לפניו פלפוליו, הן אומר המגיד הקדוש אשר בשמעו פלפולי היהודי הקדוש הוא מתרפא ומבריא מחליו, עכ"ל. כן היה רגיל לספר בשמו הגה"ק בעל אגלי מל מפאסאטשוב זצ"ל. וידוע כי הגאון רבי עקיבא אייזר זצ"ל. אמר כי מי יוכל להשיג המוח של היהודי הקדוש זי"ע בשמעו דרך לימודו איך שהוא לומד בעמקות גדול עד אשר אח"כ אין מה להקשות כי הכל מיושב.

ומי יוכל לספר צדקתו וחסידותו אשר הופיע באור קדושתו על פני תבל. עבודתו בדרכי השי"ת היה גדולה מאוד ברוב פחד ויראה והיה עובד השי"ת במסירת נפש ממש אבותינו סיפרו לנו שעבודתו בתפלה היה כמו שור בעת השחיטה הוא היה האילן הגדול אשר השריש שרשי החסידות לבניו ותלמידיו הקדושים אשר האירו פני תבל ממרחק שמש עד מבואו, כולם קדושים וטהורים כולם עושים באהבה ובריאה רצון קונם, גודל קדושתו ודביקתו לאלוקיו והתלהבותו בעבודת השי"ת ואהבתו לישראל רבו מלספר.

אבותינו סיפרו לנו כי בעמדו לשפוך שיחו לפני קונו במקום תפלתו היו גומות עמוקות מאד בתוך הרצפה מתוך עבודתו אשר היה במסירת נפש, וברגליו הקדושים אשר בעט בעת התפלה נעשה גומות עמוקות מאד. מי יעצור כח להביע לאחד מני אלף מעבודתו בקדוש והיה ממש מלאך

השיר בשלהי הספר "סגולת משה" על ה"אור החיים" הקדוש לספר בראשית

אלוקים. (ושמענו בשם מרן הגה"ק בעל חידושי הרי"ם זצ"ל. שאמר כשהיהודי הקדוש זי"ע לקח לפיו הקדוש חתיכת עוגה לאכול אחר תפלתו תיקן בזה ממש תיקונים גדולים) (הקדמה לספר כתרי יהודי).

● ● ●

אמר נכדו הרה"ק רבי יעקב צבי מפאריסב זי"ע: צריכים אנו להחזיק טובה להמגיד מקאזניץ ולהרבי מליובלין ולזקני הרב היהודי שקידשו וטהרו את האור מפולין, ולא הניחו את האפקיוסות להתפשט כל כך. (ספרן של צדיקים מער' מט אות ה). ועי' עליו בעטרת אבות (בסוף אמרי יהושע ח"ב); אור יקרות (ח"ג).

● ● ●

וכאן המקום להוסיף דעת בענין יחוסו של היהודי הקדוש מפשיסחא זי"ע עד בעל ה"שיטה מקובצת" זי"ע, אשר הזכרנו אודותיו בקצה במאמר הקודם.

הנה, מקורו של יחוס זה מצאנו כבר בכתבי הקדוש של כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק רבי יעקב יצחק רבינוביץ מביא"ה – בעל ה"דברי בינה" זי"ע, שנחשלה לגנוי מרום בשנת תרס"ה. וזה לשונו בצוואתו הק':

"וחלק השני, זמנים וסדרי תורה, יהיה נקרא 'דברי בינה', אשר בשם זה נכללים כל רובי שמות אבותי הקדושים, עד שלשלת יחוסינו מראש. היינו, שם אבי זצ"ל. – נתן דוד, ושם זקני הרה"ק ירחמיאל זצ"ל. והי, שםי – מה שנקרא אני על שם זקני – הרה"ק היהודי ז"ל, וראש יחוסנו – הרב בצלאל בעל המחבר 'שיטה מקובצת' זי"ל, ורבינו הר"י הלוי – אחי ה"י ז"ל, והרה"ג בעל המחבר 'מועץ עמוקות' – נתן נטע ז"ל, וזקני השני ר' בעריש ז"ל, האחד – אב"ד בקרעשיוו, ואחד – אב"ד בשדה לבן, והרב יוסף תאומים האב"ד בלובלין – זקינו ש' הרב ברוך לייפניקער ז"ל, והרב דוד מירלש האב"ד בהמבורג – אבי הרה"ג ר' זלמן מירלש – חמיו ש' החכם צבי זי"ל." שנים מתוך רשימת הגאונים הנזכרים כאן, ה"ה: הרב בצלאל בעל המחבר 'שיטה מקובצת' זי"ל ורבינו הר"י הלוי – אחי ה"י ז"ל, שניהם היו זקניו של היהודי הקדוש זי"ע – ראש ושושלת הקדוש, ומשם – לבעל ה"דברי בינה" זי"ע, שהיה בנו של הרה"ק רבי נתן דוד משידלובצא זי"ע, והוא בנו של הרה"ק רבי ירחמיאל מפשיסחא זי"ע, שהיה בנו של הרה"ק רבי יעקב יצחק – היהודי הקדוש מפשיסחא זי"ע.

וראה בשער הספר "עטרה לראש צדיק", מאת הרה"ק רבי יעקב צבי מפאריסב זי"ע, בן הרה"ק רבי יהושע אשר מפאריסב זי"ע, בנו של היהודי הקדוש זי"ע. הספר נדפס בשנת תרנ"ה, בווארשא, על ידי רבי ישראל ישעיה הלוי פיראווין מו"צ בפאריסב. וראה גם בשער הספר "נפלאות היהודי" שנדפס בשנת תרס"ח, וזה לשונו: "היהודי הקדוש מפשיסחא, אשר האיר בקדושתו לכל העולם, בן הגה"ק כו' מוהר"ר אשר זצ"ל.ה אב"ד ורי"מ בן פרשענבורג, והי' תופס ישיבה גדולה, ואבי אביו הגה"ק וכו' מוהר"ר אהרן זצ"ל.ה אב"ד גריצא, והוא ה' בן בתו ש' הגה"ק כו' מוהר"ר הלוי אחי ה"י, אשר על שמו נקרא 'היהודי הקדוש' זי"ע ועכ"ל." [ע"כ].

● ● ●

שני גאונים אלו – בעל ה"שיטה מקובצת ומשנהו רבי

יצחק הלוי מלודמיר, היו קרובי משפחה. שכן, בשער הספר "שאלות ותשובות רבי בצלאל אשכנזי", שנדפס מיד אחרי פטירתו של המחבר, בויניציא, בשנת שני"ה, מוזכר על רבי אברהם – אביו של המחבר בעל ה"שיטה מקובצת" ה"ה הגאון הנערץ רבי בצלאל אשכנזי רבו של האר"י הק' זי"ע – שהוא היה "אחיו הגדול של הרב הגדול של כל אשכנזי כמח"ר יצחק בצלאל'ם ממשפחת בצלאל'."

ומי הוא הרב הגדול של כל אשכנזי כמח"ר יצחק בצלאל'ם ממשפחת בצלאל'ם? הלזה? הוא היה חותנו של הגאון רבי שמואל הלוי מלודמיר – פרנס ומנהיג מלודמיר, אשר זכה ל"תורה וגדולה במקום אחד", והיה אביהם של שלושת האחים הגאונים, הלא המה: רבי דוד הלוי סג"ל בעל ה"י, רבי יצחק הלוי המהר"ר מלודמיר, ואחיהם – רבי ישעיה סג"ל אב"ד דק"ק דובנא. הסבא, הגאון המפורסם רבי יצחק ר' בצלאל'ם הנ"ל, כיהן כאב"ד ורי"מ דק"ק מלודמיר. נכדו ותלמידו – הגאון ה"י – מזכירו רבות בחיבוריו. נראה גם הערתו של ר' אליעזר ריבלין לחיבורו של ר' אריה לייב פרומקין, חכמי ירושלים, עמוד 116].

● ● ●

והנה, בספר שו"ת רבי מאיר גאווין, תשובה ס"ה, מצאנו כדברים האלה: "זכרתי גם בימי חרפי בצפת תוב"ב, בזמן הרב מהר"י קארן זי"ל, נעשה מנעשה לחכם א' מחשובי העיר, חשוך בנים, כולם הסכימו להיות, והגם כי הרב כמח"ר בצלאל אשכנזי זי"ל לא ישרה בעיניו אותה התרה, וכתב להיפך, עתה בסוף ימיו חזר בו, ובעצמו נעשה מנעשה ונשא אשה". עכ"ל. דהיינו, שמאחר שלא זכה בעל ה"שיטה מקובצת" להבנות מזוגתו הראשונה בבנים ובבנות, הסכים בסוף ימיו להיות של מרן ה"בית יוסף", ונשא אשה שניה על אשתו העקרה.

בעת ההיא, שלח אליו הגה"ק רבי ישראל נג'ארה זי"ע – הנודע בזמר "קה רבון" – אגרת מצפת למצרים, [נדפס בספר "מי השלוח" דף קמ"ב ע"ב], ובה הוא מברך את בעל ה"שיטה מקובצת" לרגל נישואיו השניים: "תורתו יגדיל ויאדיר, להראות העמים והשרים את יפיה, ירבה את שְׁלוֹמו כימי השמים על הארץ, ויחדש כנשר נעוריו – להוליד זרע אנשים, בנים הגונים, נטעי נעמנים, ובני בנים, עוללים ויונקים, ילדים ברחובותיו משחקים, אמן ואמן".

מדברי בעל ה"שיטה מקובצת" עצמו למדנו על קיום ברכתו, כאשר נולדו לו בנים לעת זקנה, בהיותו מעל לגיל שישים, וכדבריו ב"שיטה מקובצת" למסכת כתובות – שם כתב ביני עמודי: "וד' יגמור בעדי ויזכני לכתוב חידושים על כל התלמוד להשאיר אחרי ברכה ונהיה אהנו 'צאצאינו' יודעי שמו ולומדי תורתו לשמה וכן 'צאצאי צאצאינו' אמן".

כאן הזכיר את ילדיו שנולדו לו לעת זקנותו, ואשר על פי מסורת הרה"ק בעל ה"דברי בינה" מביא"ה זי"ע, מאבותיו הקדושים זי"ע, מהם מוצא משפחת אבותיו של ראש שושילתא קדישתא הדין – הרה"ק רבי יעקב יצחק רבינוביץ – "היהודי הקדוש" מפשיסחא זי"ע.

ד

הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע / משפחות הורוץ ולוקסנברג

נעבור למשפחת הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל ה"נועם אלימלך" זי"ע. גם כאן, אין לנו את שמות אבותיו "בן אחר בן" כי אם שתי דורות בלבד, וכבר כתבנו רבות בענין זה בעבר, שסדר יחוסו של הרבי ר' אלימלך זי"ע נעלם מאתנו, ואין אתנו ידע עד מה, כי אם שמו של אביו וזקינו בלבד, ה"ה רבי אליעזר ליפא ב"ר משה ממיטשיין.

ואמנם, מצוי בספרי התולדות יחוס נרחב לשושלת אבותיו ואבות אבותיו של הרבי ר' אלימלך זי"ע למעלה בקודש, אולם אך שגגה היא היוצאת מפי השליט – ה"ה הגאון הנודע רבי יוסף מסעראצק זי"ע, טרם שנחשף נוסח מצבת אביו – רבי אליעזר ליפא ב"ר משה – בעיר מיטשיין. ברם, כיום אנו יודעים את היחוס הנכון על פי המצבה הנ"ל.

בפרק הבא, נתייחס מעט לגדולתו של הרב מסעראצק, וכאן נשתמש בלשוננו של הרה"ק רבי אליעזר מליזענסק – בנו של ה"נועם אלימלך" זי"ע, הכותב בענין "שגיאות מי יבין", בהקדמתו לספרו הקדוש של אביו – בעל ה"נועם אלימלך" זי"ע – בלשון זו: "נא מאוד האובים אחים ורעים, בקשתי מאתכם שבאם תמצאו איזה דבר שיהיה נראה כטעות או יתור לשון או כדברים פשוטים וכו', ואחר העיון האמיתי אם באמת ימצא איזה טעות, ידעו נכון שהכתב טעה, כמאמר הרמב"ם זי"ל, שילמד אשה לא ימלץ משיגאה, ודלמא אשתלי". ע"כ.

ומקורו טהור בהקדמת הרמב"ם ז"ל לפירושו על המשנה, בשנותו את טעמו של רבינו הקדוש ונימוקו עמו, בסידורו של כל מסכתא ומסכתא בש"ס במקומו הנכון, וז"ל: "כאשר השלים מוסר הדיינים, החל לבאר שגיאותם,

כי כל מי שיש בו טבע בשר ודם, אי אפשר שלא יטעה ויחטא, ולפיכך סידר הוריות אחר אבות"… ע"כ.

-

בהזדמנות זו של נגיעה ביחוס משפחת ה"נועם אלימלך" זי"ע, נשלים את סדר היוחסין של איש מורם מעם, ה"ה החסיד המופלא **רבי רפאל יהושע הלוי הורוויץ** זצ"ל, אשר על גדולתו הרוחנית ראוי היה להרחיב ביריעה נרחבת, למען ידעו בני דורנו כיצד היו נראים חסידי אמת עובדי ה' בדרך שלפנינו.

[וכפי שאנו זוכים לשמוע הרבה אודותיו מפי הרה"ח הישיש **רבי חיים ישראל ויינשטיין** שליט"א, המציין ומדגיש שחבל מאוד שאין כותבים על רבי רפאל ולא מעלים את זכרו על הספר, והוא מספר עליו בערגה ובהערצה דברים נשגבים ביותר, ומתארו כדמות של יהודי גדול מאוד, חסיד וקדוש, ובאמתחתו סיפורי מופת אודותיו, ולדעתו מצוה להעלות את זכרו לדור].

-

אין בידינו מידע על יחסו **לְבֵית אבותיו** למעלה בקודש, מלבד מה שנודע לנו במסורת משפחה, שזקינו – אבי אביו – החסיד **רבי שלמה יוסף הלוי הורוויץ מקראקא והמעליץ** ז"ל היה מבני משפחת הורוויץ הלוויים המיוחסים, והוא היה ממשפחתו – [ואולי גם מנכדיו] – של הגה"ק **רבי ישעי' הלוי הורוויץ בעל השל"ה הקדוש** זי"ע – ולמעלה בקודש.

אחד מבניו של ר' שלמה יוסף, היה החסיד **רבי בנימין הלוי הורוויץ**, אשר שמו הטוב נזכר בגין בניו הנודעים – הלא המה הני תרי צנתרי דדהבא, אישי המעלה, הרב הצדיק המופלא **רבי רפאל יהושע** – הנ"ל, ואחיו בדומה לו – הרב החסיד **רבי אליעזר ליפא**, שהלכו לעולמם ללא זש"ק רח"ל. [ארגון החסד הנודע – "רפואה וישועה" – הוקם לאחר פטירתו על שמו של רבי "רפאל יהושע"].

אחת מבנותיו של ר' שלמה יוסף – ה"ה מ' רבקה לאה ע"ה – נישאה לאיש חסיד ורב מעש, ה"ה החסיד **רבי מרדכי חנוך הלוי לוקסנברג מקראקא**, שהיה בנו של איש חסיד ורב פעלים אף הוא – ה"ה החסיד **רבי יעקב לוקסנברג מקראקא**. בנם הנודע – ה"ה החסיד **רבי חיים אלימלך הלוי לוקסנברג** זצ"ל.

[רבי חיים אלימלך לוקסנברג הנ"ל, היה חתנו של **רבי יצחק מאיר רוטנבלט**, בן **רבי חנוך העניך רוטנבלט**, חתנו של הרה"ק **רבי פיהם מנחם אליעזר יוסטמן אב"ד דק"ק גור וק"ק פילץ ועוד** – ה"ה הרבי הק' **מפי"ץ בעל ה"שפתי צדיק**] זי"ע, שהיה בן בתו ותלמידו של הרה"ק **בעל חידושי הרי"ם** מגור זי"ע].

-

בהגיעו לפרקו, נשא **רבי שלמה יוסף הורוויץ הנ"ל** את האשה הצדקנית והמיוחסת מ' טויבע ע"ה, אשר היתה בת קדושים, ויחוס אבותיה נמשך ועלה עד הראש – ה"ה הרה"ק **הרבי ר' אלימלך מליזענסק** זי"ע.

וזה סדר יחסו: אביה, (א) **רבי אלימלך גולדבלוט מחמעליץ**, היה בנו של (ב) **רבי נחום גולדבלוט מחמעליץ**, אשר אביו – (ג) **רבי משה [גולדבלוט]** – היה חתנו של הרה"ק (ד) **רבי אליעזר ליפא מחמעליץ** – **בעל ה"אורה לצדיק**] זי"ע, והוא בנו של הרה"ק (ה) **רבי אלימלך מליזענסק** – **בעל ה"נועם אלימלך** – ה"ה הרבי ר' אלימלך זי"ע.

פרק חמישי

ציונים בדרכי המחקר בספרי היוחסין

א

הגאון רבי יוסף לעוויןשטיין מסעראצק

בימים אלו – ביום כ"ו לחודש ניסן שנת תשע"ו – מלאו תשעים ושניים שנה לפטירתו של אחד מן הגאונים המובהקים בדורות האחרונים, אשר אנו מזכירים את דבריו רבות במדורנו, ה"ה הגאון החסיד **רבי יוסף לעוויןשטיין זצ"ל מסעראצק**, שנפטר ביום כ"ו לחודש ניסן שנת תרפ"ד.

מן הראוי להקדיש דברים לשמו ולזכרו הטוב בראש הפרק הנוכחי.

-

הגרי" **מסעראצק** היה ידוע בדורו כביבליוגרף נודע, ומפורסם היה בבקיאותו הנפלאה בתולדות ישראל וביחوسی משפחות, הודות לנטייתו העצומה לחקר דברי הימים, ובכשרון זכרונו הכביר הפינומינלי. נולד בסביבות שנת ת"ר

’... וחלק השני יהיה נקרא ‘דברי בינה’ אשר בשם זה נכללים כל רובי שמות אבותי הקדושים עד שלשלת יחוסינו מראש...’ - שער חיבורו של הרה"ק רבי יעקב יצחק מביאלה זי"ע

בלובלין. אביו, **רבי אברהם אביש**, היה נינו של הרב הקדוש **רבי אברהם אביש מפרנקפורט** זי"ע, ונקרא על שמו. כמו כן היה מצאצאיו של הגאון הקדוש **בעל ה"פני יהושע** זי"ע.

לאחר שהוסמך להוראה על ידי הגאון **רבי יהושע העשיל אשכנזי זצ"ל רבה של לובלין**, נתקבל בשנת תר"כ לדיין ומו"ץ בקהילות חארזיל וזאקילקוב הסמוכה ללובלין, ומשם עלה לכהן פאר בעיר סעראצק – בה ישב למעלה מחמישים שנה. כאביו, הסתופף בצל שושלת הקודש של הרה"ק **רבי יצחק מווארקא זי"ע** וצאצאיו.

מיום עמדו על דעתו וגם עד זקנה ושיבה, לא הניח את עטו מתחת ידו, ורישומו ניכר כמעט בכל החיבורים והמאספים התורניים שנתפרסמו בימיו, בכל תחומי היהדות – החל מחקר התולדות ויחוסי משפחות ועד חידושים והניחם פוריים בהלכה ובאגדה. את רשימת חכמי ישראל מכל הדורות בצירוף שנות חייהם ותאריכי פטירתם, הדפיס כספר בפני עצמו, בשם "דור דודו ודורשיו".

-

זקן ושבע ימים, מוכתר בנימוסין וקילוסין, נפטר הרב **הגאון החסיד מסעראצק**, בן שמונים וארבע שנים, ביום כ"ו בניסן שנת תרפ"ד, ומנו"כ בבית החיים בסעראצק. זכר צדיק לברכה.

ב

"חומר מגזע" / נצר משרשיו / ראש משפחת אבי / מאי משמע?

במאמר הקודם הרחבנו מעט אודות סדרי יוחסין ללא פירוט הדורות, "מגילות מדולגות". הצבענו על תופעה שנשתרשה ובאה לה בכתבי היוחסין, מני העת אשר גלו ישראל מעל אדמתם, כאשר אבדו וגם נכחדו מגילות היוחסין המקוריים והמפורטים. והיא, מה שמציינים בתוך המגילות גם סדרי יוחסין ללא פירוט, ומכניסים בין שמות האבות גם את אלו אשר אין לנו כלל ידיעה כיצד אנו מתייחסים אליהם, ופירוט הדורות נעלם מאתנו לפי שעה. במגילות המקוריות כלל לא היתה קיימת תופעה זו של איזכור שמות ללא פירוט דורות, ובהסתפקות בציונים כלליים, כמו: "**מגזע**", "**מצאצאי**", "**מיוצאי חלציו**", וכל כיוצא בזה, כאשר פירוש אמיתי של הדורות אין שם כלל. [זכר קיומה של תופעה זו, אשר נכפתה ובאה עלינו לאור אבידת מגילות היוחסין המקוריות שהיו נהוגות בעם ישראל מיום היותם לעם, ולאור העבודה שלפעמים שררו ונשארו מהם רק ראשי פרקים בלבד נ"מגילה מדולגת" – בלשונינו], כבר מצאנו בגמרא ובמדרשים. ולדוגמא, דברי חכמינו ז"ל הנודעים: "**מגילת יוחסין מוצאי בירושלים, וכתוב בה, הלץ – מודו, ר' חייא רבה – מן דשפטיה בן אביטל, דבית כלבא שבוע – מודכלב, דבית ציצית הכסת – מן דאבנר, דבית כובשין – מן דאחאב, דבית יצאה – מן דאסף, דבית יהוא – מן ציפורן, דבית ינאי – מן דעלי, רבי יוסי בר הלפתא – מן דיונדב בן רכב, רבי נחמיה – מנדחמיה התרשאתא**".]

-

עשרות ומאות מגילות יוחסין משפחתיות, אינם אלא בבחינת "**מגילת מדולגת**", ואין בהם כל סדר יוחסין אמיתי כי אם עד לדור רביעי וחמישי – למעלה – מכל הצדדים, ואילו כל היתר, אינם אלא ציונים כלליים של עשרות גדולי ישראל – שעל פי המסורת שביד כותב המגילה הוא התייחס אליהם, והוא נמנה עם צאצאיהם. במקום לברר ולהשלים את פירוט הדורות, הרחיב הכותב תחת זאת ברישום סדר היוחסין של אבותיהם של גדולי ישראל אלו שלהם עצמם, ובכך הוא הסתפק במלוי והרחבת המגילה המפוארת...

ונהה, נשאלנו מפי רבים וטובים: מה רע בכך? מדוע עלינו להסתייג מ"יחוס מדולג" שאין בו פירוט הדורות? ובכן. ראשית, כפי שכתבנו במאמר הקודם, כתבי היוחסין הבנויים על חוליות קצרות שמתחברות ברובם דרך ה"אמהות", או דרך "דילוגים" – שבאו בעקבות אבידת מגילות היוחסין המקוריות, גרמו לחיבורים המלאכותיים בין הדורות, על ידי "השערות" קלושות או פלפולים מופרכים וכו'.

וכפי שכבר התרענו רבות על הזהירות הנדרשת בבניית מגילות יוחסין משוחזרים אלו, לא "לדמות מילתא למילתא" ו"שם לשם", ולא לאחד בין שלשה או ארבעה דמויות נפרדות ולהפוך אותם לדמות אחת ויחידה, כאשר בכך "מרוויחים" על הדרך כמה "אבות" חדשים. וכך גם ביחוס הבא מצד ה"אמהות", להבחין היטיב אם היו במשפחה מספר זיווגים – ולא להפוך את צאצאיו של מי שנולד מזיווג ראשון, לצאצאי האבות של הזיווג השני.

וכך גם בנסיינות להשלמת הדורות שב"מגילה מדולגת", להזהר מ"בניית" סדרי יוחסין התלושים מן המציאות והרחוקים מן האמת, ומלהתעטר ומלהתהדר ביחוס לא לו – על ידי שילוב חוליות חדשות וקישורי משפחה מחודשים – אשר אינם קשורים כלל לאלו שבמגילת היוחסין.

-

אלא שכאן ברצונינו לציין נקודה נוספת, חשובה מקודמתה. במחקר הימים, ובמעברים בין דוריים, כמעט שאין בידינו את האפשרות להבין את סגנון הכתיבה וההתבטאות של הדור הקודם. מה שאנו מתכוונים כיום בביטויים: "מגזע", או "משרשי", וכיוצא בזה, לא זו היתה הכוונה בעבר.

-

ולדוגמא. רבים וטובים מבין כותבי תולדותיו של **הגאון הקדוש רבי יהונתן אייבשיץ אב"ד ורי"מ דק"ק פראג** – הנודע בדורו ולדורות נעלם בשמו ובכינויו: "**הרבי ר' יהונתן מפראג**" זי"ע, מציינים אודותיו, שאמו היתה מצאצאיו ומיוצאי חלציו של **הגאון המפורסם רבי מאיר הכהן שיף** – המהר"ם שיף זי"ע.

האם זה נכון? האם יש לזה מקור? לכאורה כן. הרבי ר' יהונתן זי"ע מזכירו רבות בחיבוריו, כאשר הוא מכנה אותו: **ראש משפחת אמי!**

אלא שהנכון הוא, שאמו היתה רק מבני משפחתו של המהר"ם שיף, והיא לא היתה **מוצאצאיו**. [אמותיהם היו קרובים – מצאצאי משפחת **גינצבורג**].

ועתה, לך נא ראה קורא יקר ב"מגילת יוחסין" שנדפס בראש "ספר המכריע", וזה לשון הכותב שם:

בספר "קיצור תקפו כהן" של הגאון בעל "אורים ותומים" [ה"ה הגה"ק הרבי ר' יהונתן אייבשיץ **מפראג זי"ע**], ס"ק ע"ט, פ', פ"א, כותב – וזה לשונו, **ודעת ראש משפחת אמי הגאון מהר"ם שיף**. וכן כתב בסימן ל"ט, ס"ק כ"ג. אמנם, אינו "קנינ" ממש, כי ב"כרתי ופלתי" סימן צ', ס"ק א', הביאו בשם: "**שאר**" – הגאון מהר"ם שיף. "וכן גם זקני – הגאון מהרי"ל **אבדיך אפאשניץ**, הביאו בחידושו – בשם: "**שאר**" המהר"ם שיף. והגאון **בעל "אורים ותומים**" – קורא [להרב מאפאשני. נא"ו] בחידושו: "**בן דודתי**". עכ"ל.

-

והמעניין יותר הוא, שגם נכדו של אחיו של **הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע**, ה"ה אחד המיוחדים שבצאצאי משפחות "אייבשיץ-ציניץ", הרב הקדוש הנודע בגאונותו הפלאית ובקדושתו הנערצת בקרב בית ישראל – הגאון הקדוש **רבי אריה לייב ציניץ אב"ד דק"ק פלאצק** – הנודע בכינויו לדורות עולם: המהרר"ל **ציניץ זי"ע**, מכנה את עצמו "**נצר משרשיו של הרבי ר' יהונתן זי"ע**", בעוד שהוא היה רק בן בנו של אחיו, וכפי שהוא עצמו מכנה אותו: "דודי זקני".

-

אשר על כן, חייבים לציין, ולחזור ולציין שוב ושוב, לכל עורכי מגילות יוחסין, שכדבר הזה מצאנו במגילת יוחסין רבות, במגילות שנכתבו לפני כמאה וחמישים שנה ויותר, שבהם הכינוי "ראש משפחתנו" וכדומה, אינו מחייב כלל שמדובר באחד מ"קני" ו"אבות" המשפחה, אלא לאחד מ"קרובי" המשפחה – קרוב שבו התפארו ביותר בני המשפחה. אחד מן הדמויות החשובות שבמשפחה.

תוספת לגליון **המודיע** ה' באייר תשע"ו – ל"א